

แนวคิดและรูปแบบการประเมินหลักสูตร

* ดร. มนตรี อนันต์รักษ์

การจัดการศึกษาคือการพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ตัวผู้เรียน สิ่งที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้นก็คือหลักสูตรและการสอนซึ่งจะเป็นแกนกลางในการที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงทั้งหลายเกิดขึ้น และทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับที่การนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในปัจจุบันจะพบว่าหลักสูตรที่ใช้ไม่ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ อาจจะเนื่องมาจาก

1. หลักสูตรไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง
2. เนื้อหาสาระขาดการยืดหยุ่น ทั้งด้านเนื้อหาสาระ และเวลาเรียน
3. การนำหลักสูตรไปใช้จริง หลักสูตรไม่ได้สื่อความหมายต่อครูที่จะนำไปใช้ให้จริง หลักสูตรมิได้ให้แบบอย่างวิธีการเรียน วิธีการสอน และการจัดกิจกรรมพอที่จะเป็นแนวทางให้แก่ครูและนักเรียนนำไปปฏิบัติได้ ครูยึดแบบเรียนของเด็กเป็นที่พึ่งสำคัญ

4. เนื้อหาหลักสูตรไม่จบในตัวเอง ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้

และในหลายกรณีหลักสูตรในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อความต้องการของเด็กและชุมชน อันเนื่องมาจากการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน เป็นไปแบบไม่กระตุนใจ และทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังมุ่งเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ในการแก้ปัญหาของการดำเนินชีวิตได้อย่างจริงจัง เพราะขาดความรู้ในเรื่องของขบวนการและวิธีการแก้ปัญหาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง เพราะฉะนั้นจะเห็นการประเมินผลหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อใช้ในการตรวจสอบ และเป็นข้อสารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่อที่จะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง สมมิตร คุณานุกร ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. ช่วยให้ความมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายในการสอนกระจ่างขึ้น เพราะถ้าคลุมเคลือก็วัดไม่ได้ ต้องตีความให้กระจ่างเสียก่อนจึงจะประเมินได้

2. ช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะมีลักษณะเป็นผลสะท้อนไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการสอน

3. ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เมื่อความมุ่งหมายกระจ่าง นักเรียนก็สามารถรู้ได้อย่างแน่ชัดว่า ตนเองประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เป็นการให้แรงจูงใจแก่นักเรียนอีกทางหนึ่ง

4. ช่วยในการแนะแนวของครู ข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูรวบรวมได้เกี่ยวกับตัวนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวไปในตัวด้วย

* อาจารย์ภาควิชาวัฒนธรรมและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

5. ช่วยในการสื่อสารระหว่างโรงเรียนและครูผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนไปในตัว

การประเมินหลักสูตร ควรทำเป็นระยะ ๆ เมื่อพบข้อบกพร่องจะได้รับแก้ไขได้ทันที่ทั้งนี้จะต้องมีการวางแผนและดำเนินการประเมินอย่างรอบคอบตามหลักการกลุ่มบุคคลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินคือ ฝ่ายที่บริหารการศึกษา ฝ่ายวิชาการหรือศึกษานิเทศก์ ฝ่ายครูผู้สอนและผู้เรียนเองและฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาภายนอกโรงเรียน ซึ่งได้แก่ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนสื่อมวลชนต่าง ๆ

ไทเลอร์ (Tyler) ได้กล่าวว่า แม้ว่าจะมีการปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ เป็นอย่างดีในการเลือกวางวัตถุประสงค์และเนื้อหาประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วก็ตาม การปฏิบัติการจัดและพัฒนาหลักสูตรก็ยังไม่สมบูรณ์ ถ้าขาดการประเมินผล ซึ่งเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดและพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลเป็นการตรวจสอบขบวนการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ว่าได้เปลี่ยนแปลงเป็นที่น่าพอใจเพียงใด ทำให้ทราบข้อดีข้อบกพร่องของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ การสอนของครู ตลอดจนสภาพอื่น การประเมินผลเป็นเครื่องชี้ว่าอะไรควรคงไว้ในหลักสูตร อะไรควรเปลี่ยนแปลง

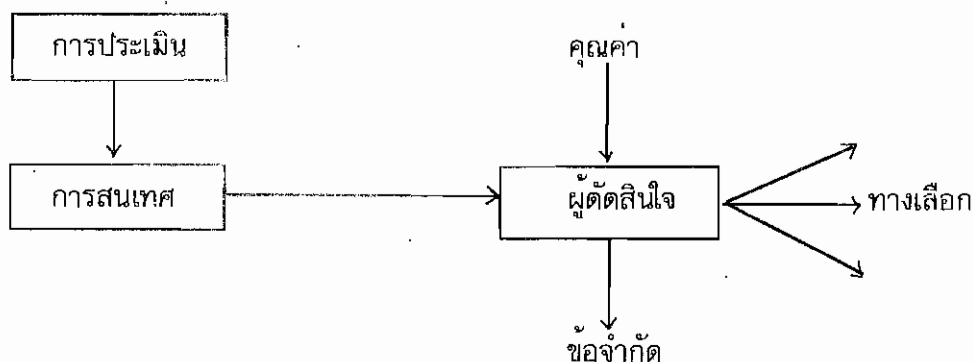
การประเมินผลหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินผลเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพราะฉะนั้นในการสร้างหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร จะต้องมีการประเมินผลหลักสูตรเข้าไปเกี่ยวข้องเสมอ และถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากหนังสือที่เกี่ยวกับหลักสูตรจะมีส่วนเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรไว้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นของ Tyler, Taba, Pratt, McNeil, Sayler and Alexander

McNeil ได้กล่าวว่าการประเมินผลมีความสำคัญต่อการกำหนดหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และการประเมินกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ในการนำไปใช้จะต้องคำนึงถึงรูปแบบวิธีและเทคนิคให้มีความถูกต้องเหมาะสมเพื่อเกิดประสิทธิภาพในที่สุด และ Pratt ได้กล่าวว่า งานการออกแบบหลักสูตรจะยังไม่สมบูรณ์ถ้า ถ้ายังไม่มีการตรวจสอบผลว่าหลักสูตรนั้นทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรที่ดีจะต้องมีผลของสิ่งนี้ยืนยัน งานการพัฒนาหลักสูตรนั้นจะสมบูรณ์เมื่อ หลักสูตรผ่านการทดลองใช้และประเมินผลแล้ว จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้สนใจที่จะศึกษาแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่จะนำมาใช้ในการประเมินหลักสูตร

ความหมายของการประเมินผล

Tyler : การประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้เรียนกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงที่แน่นอนในแบบแผนพฤติกรรมของผู้เรียน เขาเป็นนักพัฒนาหลักสูตร เขาจึงเน้นการประเมินผล เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรและการสอน

Welch : การประเมินเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดซึ่งสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจตั้งแผนภาพ

Hammond : การประเมินหมายถึง การดีค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้น กับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้

Stake : การประเมินเป็นการบรรยายและตัดสินใจคุณค่าโปรแกรมการศึกษา ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมินโดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินใจคุณค่า

Cronbach : การประเมินคือการเก็บรวบรวมและการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา

Stufflebeam : การประเมินเป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

Taba : ให้ความหมายของการประเมินทั้งในด้านกว้างและแคบ

- ความหมายในด้านกว้าง การประเมินเป็นการศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดว่า มีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งอาจมีออกมาได้หลายแนวทาง

- ความหมายในด้านแคบ เป็นการประเมินเฉพาะทาง เช่น การประเมินวิธีการเรียนของนักเรียนว่ามีวิธีการเรียนรู้อย่างไรจึงจะสอดคล้องกับความสามารถของเขา

McNeil : การประเมินหลักสูตรเป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจที่จะเลือกหลักสูตรเพื่อนักพัฒนาจะได้รู้ว่าควรจะปรับปรุงหลักสูตรตรงไหนและอย่างไร และเพื่อที่จะให้ครูใช้หาคำตอบ

ในการเรียนรู้ของผู้เรียน สำหรับในชั้นเรียนครูจะใช้การประเมินเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดวางตำแหน่งของผู้เรียนในการเรียนรู้ ความสามารถเพื่อรอบรู้ การวินิจฉัย หรือลงความเห็น

เพราะฉะนั้นการประเมินมีความหมาย 2 ลักษณะคือ

1. การประเมิน หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. การประเมิน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (Information) เพื่อช่วยในการตัดสินใจ

แนวคิดและกระบวนการประเมิน

จากความหมายของการประเมินดังกล่าว ทำให้มีแนวคิดและกระบวนการในการประเมินหลายแนวทาง พอสรุปได้ดังนี้

Cronbach มีแนวคิดและกระบวนการประเมินดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงรายวิชา (Course Improvement) เช่น การตัดสินใจว่าอุปกรณ์การเรียนการสอนและวิธีสอนใดที่น่าพอใจ หรือมีส่วนใดที่จะต้องแก้ไข

2. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคล (Decision about individual) เช่น แยกแยะความต้องการของนักเรียน เพื่อนำไปสู่การวางแผนการสอน บอกให้นักเรียนทราบว่าสิ่งใดที่เขาดี สิ่งใดที่ยังต้องปรับปรุง ตัดสินใจการคัดเลือกและจัดกลุ่ม

3. เพื่อตัดสินระเบียบวิธีการบริหาร (Administrative regulation) เช่น การตัดสินว่าระบบการบริหารการศึกษาของโรงเรียนดีหรือไม่ อย่างไร ครูแต่ละคนมีประสิทธิภาพในการทำงานดีหรือไม่

สำหรับกระบวนการประเมินผลของ Cronbach นั้น ทดสอบทั้งจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (Objective Based Model) และผลพลอยได้อื่น ๆ (Side Effects) มีอยู่ 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษากระบวนการ (Process Studies) มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นในหลักสูตรเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น ขั้นนี้เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของหลักสูตรขณะที่หลักสูตรกำลังดำเนินอยู่

2. การวัดความสามารถทั่ว ๆ ไป (Proficiency Measurement) ควรใช้แบบสอบมาตรฐานหรือแบบทดสอบต่างฟอร์มกับนักเรียนต่างกลุ่ม ก็จะเป็นการดี เพราะว่าจะได้ข้อมูลที่ต้องการมากกว่าในเวลาเดียวกัน และการทดสอบกลุ่มประชากรควรให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ข้อทดสอบก็ควรเป็นตัวแทนของเนื้อหาวิชา โดยออกเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) ส่วนข้อสอบเขียนตอบ (Essay Types) ควรใช้วัดความสามารถเฉพาะอย่างด้วย Cronbach ให้ความสำคัญของข้อสอบแต่ละข้อมากกว่าคะแนนรวม เมื่อรู้ผลการสอบแต่ละข้อแล้ว ก็นำมาปรับปรุงการเรียนการสอนได้ทันที การประเมินของ Cronbach เป็นทั้งการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียน และการประเมินผลสรุปผลการเรียน

3. การวัดทัศนคติ (Attitude) ทำได้หลายอย่าง เช่น การสัมภาษณ์ หรือการใช้แบบสอบถามก็มีประโยชน์ แต่ต้องดูอัตราส่วนของผู้ตอบ ในการแสดงความคิดเห็นแต่ละข้อมีน้ำหนักเพียงพอที่จะเชื่อถือได้หรือไม่ และทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ผู้ตอบมีการเสแสร้งในการตอบได้มากถ้าผู้ตอบมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับด้วย เพราะฉะนั้นถ้าถามความคิดเห็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาโดยตรง ๆ จะได้ผลที่น่าเชื่อถือได้มากกว่า ผลของแบบสอบถามควรดูรายละเอียดทั่ว ๆ ไป แทนที่จะดูรายละเอียดของแต่ละบุคคล

4. การติดตามผล (Follow-up Studies) การศึกษาเพื่อติดตามผลนั้น ต้องศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างในโครงการกับกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนหนึ่งที่มีพื้นฐานทางชีวประวัติคล้ายคลึงกัน แล้วศึกษาเปรียบเทียบดูผลที่เกิดขึ้นระหว่าง 1. กลุ่มนี้ว่าแตกต่างกันหรือไม่ในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ หรือความก้าวหน้าทางการศึกษาในระยะยาว ผลที่ได้จากการศึกษาขั้นนี้ไม่มีผลโดยตรงในการปรับปรุงหลักสูตร หรือรายวิชาเรียน เพราะไม่ให้ผลที่อาจทราบได้ว่าหลักสูตรหรือรายวิชานั้น ๆ ควรได้รับการปรับปรุงด้านใดโดยเฉพาะ แต่มีประโยชน์ในการวางหลักสูตรใหม่

ในกระบวนการประเมินผล 4 ขั้นตอนนี้ Cronbach ให้ความสำคัญในการติดตามผลมากที่สุด เพราะ Cronbach มีความเห็นว่า การประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตรหรือรายวิชาในการเรียนการสอน และควรกระทำโดยผู้เชี่ยวชาญถ้าเป็นการปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติ

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินผลของ Tyler เป็นแนวคิดที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Objective-Based Model) โดยเฉพาะโครงการการเรียนการสอนในโรงเรียน เพราะจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนจะเป็นจุดสนใจในการพิจารณาเนื้อหา การพัฒนาวิธีการสอน การเลือกวัสดุอุปกรณ์ และค่าวัดผล เพื่อช่วยในการตัดสินใจการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญในตัวผู้เรียน

การประเมินผลตามแนวคิดนี้ มีลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ

1. จะต้องประเมินค่าพฤติกรรมของผู้เรียน โดยเหตุผลที่ว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดขึ้น

2. การประเมินผลจะต้องนำไปสู่การประมาณค่าที่มากกว่าหนึ่งอย่างในแต่ละครั้ง เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิม

จากลักษณะสำคัญดังกล่าว เมื่อจะประเมินผลทางการศึกษา จะต้องพิจารณาประเมินค่าอย่างน้อย 2 จุด คือ

1. เมื่อเริ่มต้นสอน (Pre-test)

2. หลังจากสอนไปแล้วตอนใดตอนหนึ่ง (Post-test) เพื่อดูพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการประเมินผลทางการศึกษา เพื่อทราบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมในการประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยเฉพาะทดสอบสถานภาพปัจจุบันเกี่ยวกับทักษะ การอ่าน

การเขียน การคำนวณ ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการแก้ปัญหา

2. การใช้แบบสอบถาม ใช้สำหรับนักเรียนที่ไม่มีการสังเกตในการตอบ เพื่อสอบถามความสนใจ ลักษณะนิสัย ปัญหาส่วนตัว และสังคม หรือกิจกรรมสันทนาการ
3. การสังเกตของครู จะได้ข้อเท็จจริงที่ดีเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ
4. การสัมภาษณ์ตัวนักเรียนอาจใช้ได้กับกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มเพราะใช้เวลามาก วิธีนี้จะได้อ้อมมูลที่มีรูปแบบไม่แน่นอน เกี่ยวกับทัศนคติ ความสนใจ ตลอดจนปรัชญาในชีวิตของผู้เรียน
5. การบันทึกหรือระเบียบประวัติ ระเบียบผลการเรียนของผู้เรียน
6. เทคนิคการเล่นละคร เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียนซึ่งวิธีการประเมินผลดังกล่าว จะช่วยให้เราทราบรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน ประเด็นที่ Tyler ชี้ถึงการใช้อ้อมมูลก็คืออ้อมมูลเดียวกันอาจตีความพฤติกรรมได้หลายอย่าง และการตีความหมายของอ้อมมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน จะต้องแยกความแตกต่างระหว่างความต้องการในการศึกษา กับความต้องการของสังคม

ขั้นตอนในการประเมินผล

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษา จะเป็นเครื่องบอกแนวทางในการประเมินผลการศึกษาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม” ซึ่งแหล่งที่จะช่วยกำหนดวัตถุประสงค์มาจาก

- จากตัวผู้เรียน ความสนใจ ความต้องการ
- จิตวิทยาการเรียนรู้ โดยเฉพาะทฤษฎีการเรียนรู้ที่เรียกว่า Generalization
- ศึกษาจากสังคมนอกโรงเรียน
- ข้อเสนอแนะของนักวิชาการ ซึ่ง Tyler ไม่ได้ให้ความสำคัญเลย

2. การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล จะต้องสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งเครื่องมือที่สร้างขึ้นมานี้ จะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ด้านคือ

1. ความเป็นปรนัย (Objectivity)
2. มีความเที่ยง (Reliability)
3. มีความตรง (Validity)

คุณค่าและการใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ด้านอื่น ๆ

1. ช่วยให้การราบจุดเด่นจุดอ่อนของหลักสูตรที่จัดไว้ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักของการประเมินผล
2. การประเมินผลจะดำเนินไปได้ด้วยดีเมื่อมีการทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษา
อย่างดีเสียก่อน โดยแปลความออกมาในรูปเชิงพฤติกรรม
3. การประเมินผลมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มาก เช่น ในการจัดกระบวนการวิชาเรียนการเรียน
การสอน กิจกรรม คณะกรรมการเรียน
4. การประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด
ความสนใจและช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเอง
5. การประเมินผลเป็นวิธีทางสำคัญที่จะประกาศเกียรติคุณของโรงเรียนในด้านผลสำเร็จ
ของโรงเรียน

แนวคิดของ Pratt ในการประเมินหลักสูตรมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. การประเมินภายในตัวหลักสูตร (Internal Evaluation) เป็นงานขั้นแรกในการประเมิน
หลักสูตรซึ่งจะพิจารณาสິงต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1.1 จุดมุ่งหมาย
- 1.2 เหตุผลของการสร้างหลักสูตร
- 1.3 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 1.4 เกณฑ์การประเมินผลการเรียน
- 1.5 การจัดระดับผลการเรียน
- 1.6 สภาวะแวดล้อม
- 1.7 คุณลักษณะของผู้เข้าเรียน
- 1.8 การสอน
- 1.9 การแก้ไขความแตกต่างของผู้เรียน
- 1.10 การจัดการด้านทรัพยากร
- 1.11 การทดลองใช้
- 1.12 การประเมินโปรแกรมของหลักสูตร
- 1.13 การนำหลักสูตรไปใช้
- 1.14 ผลผลิตจากหลักสูตร

การประเมินในขั้นนี้จะประเมินโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น ครู
บุคคลผู้ที่อยู่ในชุมชนนั้น

2. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Curriculum Tryout) มีลักษณะการดำเนินงานเป็น 2
ขั้นคือ

2.1 การทดสอบกับกลุ่มเล็ก (Pilot Tasting) เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองกับกลุ่มผู้เรียนขนาดเล็ก จะแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่ม โดยใช้เวลาประมาณ 5 - 30 นาที ในการทดลองจะต้องจัดเงื่อนไขให้เป็นไปตามรูปแบบที่วางไว้ ถ้าหากผลการทดสอบไม่บรรลุเป้าหมาย ก็ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปทดสอบจริง

2.2 การทดสอบจริง (Field Testing) เป็นการทดสอบจริงทั้งโปรแกรมโดยเลือกครูที่สนใจสอนนวัตกรรมแผนใหม่เป็นผู้ทดสอบ ถ้าหากผลการทดสอบบรรลุเป้าหมายก็นำไปใช้ได้ ถ้าผลการทดสอบยังไม่บรรลุเป้าหมายก็ต้องแก้ไขใหม่

3. การประเมินผลโปรแกรม (Program Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากที่ทำการทดสอบจริงแล้ว สิ่งที่จะต้องประเมินคือ

3.1 ประสิทธิภาพ เป็นการประเมินเพื่อที่จะดูว่าผู้เรียนจะสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่

3.2 การยอมรับจากนักเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้อง

3.3 ประสิทธิภาพ พิจารณาจากผลลัพธ์ทางการศึกษา การบรรลุเป้าหมายทางสังคม และจะประเมิน จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน คุณสมบัตินักเรียนที่รับเข้าเรียน การสอน และการจัดการด้านทรัพยากร

4. การประเมินผลเมื่อนำหลักสูตรไปใช้จริง

แนวคิดของ Taggart ได้ให้ความเห็นในเรื่องการประเมินผลหลักสูตร ควรประเมิน 4 องค์ประกอบของหลักสูตร คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. รายละเอียดเนื้อหาการเรียนการสอน
3. การจัดกิจกรรม ประสบการณ์ หรือวิธีการสอนให้แก่ผู้เรียน
4. การวัดผลหรือผลการเรียนของผู้เรียน

ในการประเมินหลักสูตร จะต้องพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านี้ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ คือจุดมุ่งหมายครอบคลุมนโยบาย การจัดการศึกษาหรือความต้องการหรือไม่มีความเหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียนเพียงใด เนื้อหาการเรียนมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเพียงใด และตรงตามประสบการณ์ของผู้เรียนหรือไม่ วิธีการนำหลักสูตรไปใช้สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ตามเนื้อหา ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เพียงใด และการวัดผลเพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนนั้น ตรงกับจุดมุ่งหมายหรือครอบคลุมเนื้อหาและประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียนหรือไม่ ซึ่งแต่ละส่วนจะแสดงถึงประสิทธิภาพของโครงสร้างของหลักสูตรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

แนวคิดในการใช้ผลการประเมินจะพิจารณา 2 ลักษณะคือ

1. ประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตร เป็นการแปลความข้อมูลที่ได้จากการประเมินนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร โดยเฉพาะเมื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ ครูจะต้องพัฒนาการสอนและเตรียมวางแผนการเรียนของนักเรียนเสียใหม่ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรทั้งสิ้น
2. ประเมินในแง่ของความร่วมมือ ความร่วมมือเป็นเรื่องจำเป็นในทุกขั้นตอนของการประเมิน ดังนั้นการประเมินหลักสูตรที่ได้ผลดีนอกจากจะมีผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินแล้วยังต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนอีกด้วย

แนวคิดของ McNeil ใช้ผลของการประเมินในการตัดสินใจในการเลือกหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตร และเพื่อที่จะให้ครูใช้หาคำตอบในการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการประเมินการเรียนรู้อันของผู้เรียน เขามอง 2 ลักษณะคือ

1. การประเมินความก้าวหน้า เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงบทเรียน โดยกำหนดการประเมินทุกระยะของการเรียนการสอน เพื่อค้นหาว่าการสอนที่ผ่านมาแล้วได้ผลอย่างไร
2. การประเมินสรุป เป็นการประเมินผลรวมของการเรียนการสอนว่าบทเรียนนั้นมีผลที่สมบูรณ์หรือไม่ เป็นการประเมินเมื่อการสอนนั้นสิ้นสุดลงแล้ว

และในการประเมินเขาได้อ้างลักษณะการประเมินของ Robert E. Stake ในลักษณะขอ The Countenance Model (ดูรายละเอียดที่รูปแบบการประเมินหลักสูตร) ซึ่งเป็นการประเมินที่จะนำไปสู่ข้อพิจารณาตัดสินในเรื่องต่อไปนี้

1. Antecedent หมายถึง สภาพที่มีอยู่ก่อนที่จะทำการสอน รวมทั้งตัวครู นักเรียน เนื้อหาหลักสูตร วัสดุการสอนและสิ่งแวดล้อม
2. Transactions หมายถึง กระบวนการสอน ซึ่งได้แก่วิถีการสื่อสาร เวลา ลำดับของเหตุการณ์ และบรรยากาศ
3. Outcomes หมายถึง ผลของบทเรียน ซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทักษะ ทักษะทางการเคลื่อนไหว และผลที่เกิดกับตัวครู

นอกจากนี้ Borton ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการประเมินว่าสภาพประเมินควรมี

1. คู่มือการสอนและการที่ครูอุทิศเวลาให้การการสอน
2. คู่มือพหุเชิงโรงเรียน การจัดอนามัยภายในโรงเรียน
3. คู่มือเรื่องมี อุปกรณ์การเรียนการสอน และแหล่งวัสดุอุปกรณ์
4. คู่มือแผนและการบริการห้องสมุด
5. คู่มือที่ของโรงเรียน
6. คู่มือเตรียมการสอน การนิเทศการศึกษาและโครงการศึกษาของโรงเรียน
7. คู่มือการสอนของครูและการทำงานของนักเรียน

จากแนวคิดต่าง ๆ พอจะสรุปได้ การประเมินหลักสูตรเป็นการหาข้อสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจและใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ใน การประเมินหลักสูตรจะมีการประเมินก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การประเมินภายในตัวหลักสูตรโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Curriculum Tryout) และประเมินขณะที่หลักสูตรกำลังดำเนินการ เช่น การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน, การประเมินความร่วมมือ, การประเมินผลโปรแกรม, การประเมินเพื่อปรับปรุงรายวิชา, การประเมินวิธีการในการบริหาร

(ฉบับหน้าติดตามรูปแบบของการประเมินหลักสูตร)

บรรณานุกรม

- ไพเราะ อ่อนเกตุพล. และคณะ. การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. แปลจาก Curriculum Development : Theory & Practice ของ Hilda Taba, เอกสารประกอบการเรียน ทฤษฎีหลักสูตร, 2528.
- บุหงา วัฒนะ และคณะ. ความเข้าใจหลักสูตร แปลจาก Curriculum : A Comprehensive Introduction ของ John D. McNeil, เอกสารประกอบการเรียน ทฤษฎีหลักสูตร, 2528.
- บุญมี พันธุ์ไทย และคณะ. หลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา แปลจาก Curriculum : Design and Development ของ David Pratt, เอกสารประกอบการเรียนทฤษฎีหลักสูตร, 2528.
- สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน, พระนคร กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2518.
- Bacon, Francis L. and Others. **The Administration of The Modern Secondary School.** New York : The Macmillan Co. 1953.
- Taba, Hilda, **Curriculum Development : Theory and Practice.** New York : Harcourt Brace & World Inc. 1962.
- Cronbach, Lee J. **Designing evaluations of education and social program.** San Francisco Jossey-Bass 1983.
- Tyler, Ralph, **Basic Principles of Curriculum and Instruction.** University of Chicago Press, 1970.